

בעניני חנוכה שמונה עשרה הערות - שיעור 493**I. שאלות הנוגע להדלקת נר חנוכה**

(א) **בליל חנוכה ואין שום איש בבית** כגון שהן נוסעים בערפלעין אם אפשר להם לצוות לשליח שידליק עבורם בביתם - עיין בספר מאי חנוכה (סימן מ"ז). דאם השליח מדליק בבית המשלח יוצא המשלח המצוה והברכה אף שאינו בפניו דהא מקיים פירסום הנס ע"י ביתו כמו אם אשתו מדליקה אבל אם השליח אינו מדליק עליו בבית המשלח צריך המשלח להיות שם לברכת שעשה נסים שהיא ברכת השבח כמו אמירת קידוש משא"כ לברכת להדליק נר שהוא על הבית כמו קביעת מזוזה וכמו כן לחתן ולכלה ביום חופתן או לחולה או למי שבאה לביתו בזמן מאוחר וכדומה וכ"כ הב"ח (תרע"ו ד"ה מלאתי) ובספר חובת הדר (ה' - מ"ה) וכ"כ בנטעי גבריאל (כ"ז - ד) אמנם עיין במ"ב (תרע"ה - סק"ט) דדוקא אם המשלח עומד שם בשעה שמדליקין ולא בענין אחר וצע"ג בפסק זה שהוא כנגד מעשה כרב זירא (שנת כ"ג) ועיין באג"מ (ה' - ק"ג) שהמ"ב מיירי רק לברכת שעשה נסים ושהחינו וזה לשיטת השו"ע (תרע"ז - ג) להמרדכי וסעייתו דהמצוה לראות את הנרות הוא מצוה מיוחדת ומצות הדלקה הוא מצוה מיוחדת אבל לדעת הרשב"א והר"ן שהביא השו"ע (תרע"ז - ג) דנר חנוכה מצות הבית ואין צריך המשלח להיות שם שאינו צריך לראות הנרות דבהדלקת השליח יוצא המצוה בשלימותו מ"מ האג"מ הכריע שהשליח אינו יכול לברך ברכה אחת (להדליק) כיון שתיקנו חז"ל ב' ברכות לכן כתב המ"ב דאינו יוצא בהדלקת השליח ודלא כהשו"ת שבט הלוי (ג - פ"ה)

(ב) **בנים ההולכים להוריהם בלילות חנוכה היכן ידליקו** עיין שבת (כ"ג). "אמר רב זירא מריש כי הוינא בירב משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא בתר דנסיבי איתתא אמינא השתא ודאי לא צריכנא דקא מדליקי עלי בגו ביתאי." ועיין ספר חובת הדר (דף ק"י - כ"ג) שהביא מחלוקת הרא"ש והר"ן אם יכול האכסנאי לברך גם כן להר"ן איכא חידוש של רב זירא שאכסנאי בכלל מתחייב וממילא צריך שיתוף דלא תימא דדין נר חנוכה כדין מזוזה דכל מי שאין לו בית פטור מן המזוזה. אבל אינו יכול להדליק בברכה כי אין זה ביתו וצריך דוקא ביתו וכן משמע מפני יהושע (שנת כ"ה): כאילו היא חובת הבית וכן משמע ממחבר "צריך" לתת פרוטה להשתתף אבל לשון הטור שסגי בפרוטה משמע שיכול אם ירצה להדליק וזה אליבא הרא"ש שאיכא חידוש דרב זירא הוא דלא תימא שיהא בכלל אנשי ביתו אבל יש חיוב או להדליק או להשתתף לכן אפשר לומר לשיטת המחבר דנר חנוכה רק מצות ביתו אפילו דלא דמי ממש כמזוזה. לכן יש מהדרין מן המהדרין דוקא לבני ביתו ושיתוף דוקא למי שאין לו בית. ולשיטת הטור ורמ"א אליבא דרא"ש יש מצות הבית וגם מצות גברא ואם אין לו בית ורק אכסנאי סגי בשיטוף שאין צריך להדליק וכזה קיים חיוב גברא ועוד יש מחלוקת אם אכסנאי הסומך על שלחן בעל הבית יש לו דין בני ביתו או רק אכסנאי. עיין בשו"ת הרשב"א (תקמ"ג) שדינו כאכסנאי. ולגן המלך ודעימיה יש דין בני ביתו ויכול להיות מהדרין מן המהדרין.

(ד) **ועוד אם צריך קביעות ימים רבים** להיות אחד מבני ביתו או אפילו בלילה אחד עיין פרי חדש (תרע"ז ד"ה נשללתי) ובה"ל (ד"ה צמקוס)

(ה) **עיין באג"מ** (ה' - דף קמ"ד) שעיקר חידוש דרב זירא הוא דלא תימא שיהא בכלל אנשי ביתו אבל יש חיוב או להדליק או להשתתף וזה כהטור והרמ"א אליבא דהרא"ש שיש מצות הבית וגם מצות גברא

(ו) **היה אורח בשבת** וחוזר לביתו לאחר השבת איפה ידליק עיין באג"מ (י"ד ג - י"ז - ה) דמשמע דצריך להדליק בביתו במוצאי שבת ויש חולקין ואבאר

(ז) **ההולך מביתו עם כל משפחתו אחר פלג המנחה ולא יחזור הלילה** אפשר דחל עליו כבר חובת הדלקה בביתו (חובת הדר דף ק"ד - מ"ט) ויש חולקים דאם מדליק בפנים ואין איש בבית ליכא פרסומי ניסא ודו"ק. ואם הולך קודם הפלג ולא יחזור הלילה עיין במ"ב (תרע"ז - סק"ז) דדעת המהרי"ל ומהרי"ו דשיתוף בזמן הזה אינו מועיל שכל אחד מדליק לעצמו ואתו למחשדיה ולא פלוג ועוד יש מחלוקת אם אכסנאי הסומך על שלחן בעל הבית יש לו דין בני ביתו או רק אכסנאי ועיין בשו"ת הרשב"א (תקמ"ג) שדינו כאכסנאי ואינו יכול להדליק בברכה ולגן המלך ודעימיה יש דין בני ביתו ויכול להיות מהדרין מן המהדרין ולכן יותר טוב להדליק נרות ויוצא הברכות מאחר

(מ"ב תרע"ז - סקט"ז) ועיין בשיעור 89 ומאג"מ (הג"ל) משמע דיכול לברך ג"כ

(ח) בחור יכול לילך ולהדליק אצל זקנתו אלמנה וכ"ש אמו אפילו שאינו נשאר שם לאכול ולישן דכיון דכיבוד אם הוי מצות עשה דאורייתא בודאי עדיף שיקיים הדלקת נ"ח אף שאינו כ"כ לכתחלה (ספר מאי חנוכה דף ע' ט) ולי נראה שידליק לעצמו קודם וידליק לזקנתו מטעם שליחות

(ט) מי שנסע לחו"ל ואשתו בא"י יכולה להדליק גם עבורו אף שבמקומו אין זה זמן הדלקה דנ"ח חיוב ביתו ומ"מ עדיף שידליק הוא במקומו בזמן הדלקה (שו"ת מנחת יצחק ז' - מ"ו)

(י) איש מוציא אשתו בהדלקה דוקא אם הוא בביתו ואם הוא בבית אחר והיא בבית אחרת אינו מוציאה

(יא) דין שיתוף בזמנינו עיין במ"ב (תרע"ז - ז) ובכה"ל (ד"ס פתח) דדעת המהרי"ל ומהר"ן דהשתא רובא דעלמא אין משתתפין מפני שהמנהג הוא שכל אחד מדליק לעצמו ואתו למיחשדיה ולא ניתן דברינו לשיעורין ולכן באכסנאי אינו מועיל שיתוף אבל המג"א מסיק שאין להחמיר כדבריהם ולכן טוב להדליק ויצא בברכת חברו אם אפשר

(יב) מפלג המנחה או מאוחר בלילה עיין בספר חובת הדר (דף ק"ד) דאולי אפשר לחלק דבמקום שמדליקים בפנים עדיף שידליק כשיחזור ובמקום שמדליקים בחוץ עדיף שידליק מפלג המנחה ונראה דאפילו אם הולך כל בני ביתו באופן שאין לשוב לביתו בלילה שפטור מלהדליק בביתו מ"מ אם הולך אחר פלג המנחה אפשר דחל עליו כבר חובת הדלקה ואסור לו לפטור מכך וצ"ע וכן נראה לי עיקר

(יג) בתו באה הביתה אחר כיבוי הנרות יש מחלוקת אם יש חיוב לראות את הנרות עיין בשו"ע (תרע"ו - ג) דאין צריך אם מדליקין עליה בתוך ביתה (רשב"א סמ"ג ור"ן) ועיין (תרע"ז - ג) דצריך לראות (מרדכי) ולכן לדינא יותר טוב להדליק בלא ברכה

II. עוד הערות

(א) לעולם יקח את הפתילה שהדליק אתמול בראשונה לנר נוסף של היום משום מעלין בקודש ואין מורידין ואפשר דמטעם זה נהגו להחליף הפתילות בכל לילה כדי שלא יבא לידי טעות והורדה אמנם יכול לומר דכיון שיכול להשתמש לאורה לאחר חצי שעה פסקה קדושתן (שו"ת בצל החכמה ז' - קכ"ח)

(ב) נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להם (תר"ע - ה) ועיין במ"ב (סק"ד) כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה והוא כחצי שעה אבל לאחר חצי שעה מותר וע"ע בכף החיים (סק"ו) הטעם שהוא כיו"ט והעיקר כהמ"ב לכן כל מלאכות המותרים ביו"ט מותרים ג"כ וגם מסתבר שמלאכות המותרים בחוה"מ מותרים וי"א שרק מלאכות תפירה סריגה כיבוס וגיהוץ אסורות (פסקי תשובות תר"ע - ז)

(ג) אם צריך לראות הנרות לחצי שעה - עיין באג"מ (ה - דף קמ"ח ד"ס חבל) דליכא מצות ראייה על כל הזמן דהדלקה שהוא החצי שעה אלא רק בראייה אחת שהוא ראה בשעה שהדליק ולכן כבתה אין זקוק לה (שם כ"ח:). ולכן שהוא רק התעוררות להזכרת הנס אבל מה שצריך גם ראייה אף שהברכה היא העיקר הוא משום דלא שייך ענין ברכה בלא שום מעשה שלכן גם מצד הגעת היום דחנוכה כיון שליכא שום קדושה על הימים דהא מותרין במלאכה לא שייך לברך שעשה נסים בשביל היום עצומה (כרוב הפוסקים ולא כהמאירי) והוא כרבינו ירוחם שצריך לצאת ולראות כדי שיברך דהיינו חיוב הראייה הוא כדי שיהא שייך לברך

(ד) לפי דעת התשובות והנהגות יש איסור להשתמש לאור הנרות אפילו אחר חצי שעה וגם אסור לכבותן אחר ח"ש וזה רק למי שהדליק בחוץ אבל למי שהדליק בפנים מותר אחר חצי שעה דשיטת הפסקי הרא"ש (ג - ז) והש"ג (כ"ח:). שבזמן הזה אינו צריך שיעור שמן לבני ביתו ולכן חצי שעה ודאי סגי ואפשר לפי זה קטן יכול להדליק נרות שעוה ע"ש שאין בו רק שיעור 45 דקות בצירוף דעת המג"א והמחזה"ש דאינו צריך לחנך הקטן בהידור מצוה (בה"ל תרע"ה ד"ס לדין) וצירוף שאינו צריך לחנך הקטן לקיים המצוה בכל פרטי המצוה (שער הציון תרכ"ח - ל"ו צענין לולב) ויותר טוב שהקטן ידליק נרות גדולות או שיוצא בהדלקת אביו

(ה) לענין אמירת הלל בברכה - עיין ברמב"ם (חנוכה ג' ו) ועיין בשיעור 328 (ג-VI)